
VASTUVÕETUD TEKSTID

P8_TA(2016)0048

Olukord Liibüas

Euroopa Parlamendi 4. veebruari 2016. aasta resolutsioon olukorra kohta Liibüas (2016/2537(RSP))

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse oma varasemaid resolutsioone Liibüa kohta, eriti 15. septembri 2011. aasta¹, 22. novembri 2012. aasta², 18. septembri 2014. aasta³ ja 15. jaanuari 2015. aasta⁴ resolutsioone,
- võttes arvesse nõukogu 22. mai 2013. aasta otsust 2013/233/ÜVJP, millega loodi Euroopa Liidu integreeritud piirihalduse abimissioon Liibüas (EUBAM Libya),
- võttes arvesse 18. mai 2015. aasta otsust käivitada operatsioon EUNAVFOR MED Sophia, et teha kindlaks, pidada kinni ning kõrvaldada alused ja vara, mida inimeste ebaseadusliku ületõimetamisega tegelejad ja inimkaubitsejad kasutavad või mille puhul on kahtlusi, et nad neid kasutavad,
- võttes arvesse komisjoni asepresidendi ja liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja Federica Mogherini avaldusi Liibüa kohta, eelkõige 30. aprilli, 26. ja 27. mai, 30. juuni, 12. juuli, 17. augusti, 13. ja 22. septembri, 9. oktoobri, 19. ja 26. novembri ning 14. ja 17. detsembri 2015. aasta ning 7., 11. ja 18. jaanuari 2016. aasta avaldusi,
- võttes arvesse nõukogu 18. jaanuari 2016. aasta järeldusi Liibüa kohta,
- võttes arvesse Liibüa poliitilist kokkulepet, mis allkirjastati 17. detsembril 2015. aastal Marokos Skhiratis,
- võttes arvesse 13. detsembri 2015. aasta Rooma välisministrite Liibüa-teemalise kohtumise ühiskommünikeed, mille kiitsid heaks Alžeeria, Hiina, Egiptus, Prantsusmaa, Saksamaa, Itaalia, Jordaania, Maroko, Venemaa, Katar, Saudi Araabia, Hispaania, Tuneesia, Türgi, Araabia Ühendemiraadid, Ühendkuningriik, Ameerika

---

¹ ELT C 51 E, 22.2.2013, lk 114.

² ELT C 419, 16.12.2015, lk 192.

³ Vastuvõetud tekstid, P8_TA(2014)0028.

⁴ Vastuvõetud tekstid, P8_TA(2015)0010.

Ühendriigid, Euroopa Liit, Ühinenud Rahvaste Organisatsioon, Araabia Riikide Liiga ja Aafrika Liit,

- võttes arvesse ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 2259 (2015) olukorra kohta Liibüas, mis võeti ühehäälselt vastu 23. detsembril 2015,
  - võttes arvesse oma 9. juuli 2015. aasta resolutsiooni Euroopa naabruspoliitika läbivaatamise kohta¹,
  - võttes arvesse 2011. aasta juulis Tripolis toimunud Liibüa hõimude üleriigilist konverentsi, millel nõuti kodusõja lõpetamiseks üldise amnestiaseaduse kehtestamist,
  - võttes arvesse Alžiiris 11. märtsil 2015. aastal toimunud poliitikute ja aktivistide kohtumist,
  - võttes arvesse Alžeeria, Prantsusmaa, Saksamaa, Itaalia, Maroko, Hispaania, Tuneesia, Araabia Ühendemiraatide, Ühendkuningriigi ja Ameerika Ühendriikide valitsuste toetusavaldust Liibüa rahvusliku kokkuleppe valitsusele,
  - võttes arvesse kodukorra artikli 123 lõikeid 2 ja 4,
- A. arvestades, et Gaddafi diktatuuri ajal omas Liibüa Vahemere lõunakalda suurimat relvaarsenali ning on pärast diktaatori kukutamist muutunud üheks peamiseks ebaseadusliku relvadega kaubitsemise ja salakaubanduse allikaks ja varustusalaks kõigi Saheli piirkonna (Mali, Niger, Nigeeria) terroristide ja äärmuslaste ning Sudaani, Tšaadi ja Süüria opositsiooniliikumiste jaoks;
- B. arvestades, et 2011. aasta veebruaris tulid liibüalased araabia kevade raames tänavatele, millele järgnes üheksa kuud kestnud tsiviilkonflikt; arvestades, et NATO toetas valimatute riiklike repressioonide vastu välja astunud mässulisi ning see toetus oli Gaddafi režiimi kukutamisel otsustava tähtsusega;
- C. arvestades, et Liibüa ühiskond on alati – nii enne riigipööret kui eriti pärast seda – rajanenud hõimusüsteemile; arvestades, et erinevate etniliste rühmade (enamuses olevad araablased ning berberi, tubu ja tuareegi vähemused) vahelised hõimuliidud etendavad Liibüas praegu toimuvates rahutustes jätkuvalt olulist rolli;
- D. arvestades, et mitmesse Gaddafi vastu võitlevasse relvarühmitusse imbusid sisse islamistid, kes saavutasid järk-järgult ülekaalu, ning mõned neist rühmitustest etendasid konfliktis kesket rolli; arvestades, et ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonides klassifitseeritakse Daesh, Ansar al-Sharia ja Al Qaeda, mis kõik tegutsevad ka Liibüas, terroriorganisatsioonideks;
- E. arvestades, et augustis 2012 andis rahvuslik üleminekunõukogu võimu üle valitud parlamendile – rahvuskongressile, kes seejärel valis ajutise riigipea; arvestades, et 2014. aasta juunis valiti rahvuskongressi asemele uus parlament – esindajatekoda, mis asus ümber Tobruki linna; arvestades, et endine rahvuskongress, kus domineeris Moslemi Vennaskond, tuli kohe pärast seda uuesti kokku ja valis omakorda peaministri, seades kahtluse alla esindajatekoja võimu ajal, kui toimusid lahingud, millel kestel võeti võim üle isegi pealinnas Tripolis; arvestades, et mõlemad

---

¹ Vastuvõetud tekstid, P8_TA(2015)0272.

vaenupooled saavad väidetavalt toetust välisjõududel: esindajatekoda (Tobrukis) Egiptuselt, Saudi Araabialt ja Araabia Ühendemiraatidelt ning uus rahvuskongress (Tripolis) Türgilt ja Katarilt;

- F. arvestades, et alates augustist 2014 väidavad mõlemad poliitilised organid (Tobrukis asuv esindajatekoda, mida toetab rahvusvaheline üldsus, ning uus rahvuskongress, mis on end sisse seadnud Tripolis), et juhivad riiki, ning neid toetavad mitmed raskelt relvastatud sõjaväestatud rühmitused, mis on seotud erinevate piirkondade, linnade ja hõimudega;
- G. arvestades, et poliitilist vaakumit ja stabiilse valitsuse puudumist on ära kasutanud Daesh, kelle ridadesse kuuluvad välisvõitlejad ja Liibüa terroristid, kes on pöördunud tagasi lahingutest Iraagis ja Süürias; arvestades, et sellised tagasipöördunud, keda toetasid džihadistid teistest riikidest, vallutasid novembris 2014 Benghazi'st ida pool asuva Derna linna ning andsid lojaalsusvande Daeshile; arvestades, et sellised jõud või nende liitlased on seejärel muutunud aktiivseks tervel Dernast Tripolini ulatuval rannikuribal, kus asuvad Bayda, Benghazi, Ajdabiya, Abugrein ja Misrata, kontrollivad täielikult 200 km laiust ala ümber Sirte ning neil on ka väljaõppekeskus, mis asub Tripolist lääne pool Tuneesia piiri lähedal; arvestades, et Daesh on käivitanud kohaliku terrorikampaania – mis hõlmab peade maharaiumisi, mahalaskmisi ja pommitamist –, laiendades samal ajal oma territooriumi, on haaranud oma kontrolli alla teed ja saab takistada ida-lääne vahelist ühendust;
- H. arvestades, et Liibüast on saanud suurim Daeshi jõudude keskus väljaspool Lähis-Ida, mis moodustab Daeshi platsdarmi Vahemere lõunakaldal ja kujutab endast suurimat ohtu naaberriikidele Saheli ja Sahara piirkonnas ning ähvardab terroritegudega ka Euroopat;
- I. arvestades, et Daesh viib läbi ulatuslikke rünnakuid Liibüa peamiste naftarajatiste vastu, eesmärgiga täita oma sõjakassat, ja on alates 4. jaanuarist 2016 võtnud oma kontrolli alla riigi idaosas asuvad al-Sidra, Ras Lanufi ja Marsa al-Brega hiiglaslikud naftarajatised, kahjustades seega peamisi Liibüa majanduslikke ressursse toetavaid taristuid ja seades ohtu riigi taastamiseks hädavajalikud tulud;
- J. arvestades, et pärast anarhia võidulepääsemist on Liibüa muutunud veelgi rohkem Euroopa lõunapiiridel toimuva inimkaubanduse transiitmaaks; arvestades, et Liibüas viibib endiselt sadu tuhandeid rändajaid ja varjupaigataotlejaid muudest riikidest, kellest paljud elavad kohutavates tingimustes ja on seetõttu inimkaubitsejate sihtrühmaks;
- K. arvestades, et inimõiguste olukord halveneb kogu riigis, kus kõigi osapoolte toime pandud meelevaldsed kinnipidamised, inimröövid, ebaseaduslikud hukkamised, piinamised ning tsiviilisikute, ajakirjanike, ametnike, poliitikute ja inimõiguste kaitsjate vastu suunatud vägivald kujutab traagilist reaalsust; arvestades, et 26. veebruaril 2011 andis ÜRO Julgeolekunõukogu Liibüas valitseva olukorra lahendamise üle Rahvusvahelisele Kriminaalkohtule; arvestades, et Rahvusvaheline Kriminaalkohus on jätkuvalt pädev uurima riigis toime pandud inimõiguste rikkumisi ja tegude toimepanijaid vastusele võtma; arvestades, et 27. juunil 2011 andis Rahvusvaheline Kriminaalkohus välja vahistamismäärused Muammar Gaddafi ja Saif al-Islam Gaddafi kohta, ning arvestades, et ülejäänud kahtlustatavad ei ole vahi all; arvestades, et Liibüa ametivõimud on tungivald nõudnud, et nende üle mõistetak

kohut Liibüa riiklikus õigussüsteemis;

- L. arvestades, et Liibüa poliitilises dialoogis osalesid Liibüa demokratiseerimisprotsessi põhisialised, sh Liibüa esindajatekoja, rahvuskongressi ja rahvusliku üleminekunõukogu esindajad; arvestades, et tegelikku leppimist aitasid edendada ka teised sõltumatud sidusrühmad, nagu linnavolikogud, erakonnad, hõimujuhid ja naisorganisatsioonid;
  - M. arvestades, et Liibüa poliitilise kokkuleppe eesmärk on tagada Liibüa elanikele demokraatlikud õigused, luua konsensusel põhinev valitsus, järgides võimude lahususe põhimõtet, ning tugevdada riiklike institutsioonide, nagu rahvusliku kokkuleppe valitsuse mõjuvõimu; arvestades, et Liibüa ees seisvaid probleeme arvesse võttes tuleb aega viitmata moodustada rahvusliku kokkuleppe valitsus, mis tegutseks kogu Liibüa rahva heaks ja looks aluse rahule, stabiilsusele, ülesehitusele ja arengule kogu riigis;
  - N. arvestades, et 25. jaanuaril 2016 lükkas Tobrukis asuv Liibüa esindajatekoda tagasi ÜRO toetatava ühtsusvalitsuse, kuid kiitis samas heaks Liibüa poliitilise kokkuleppe, mis on aluseks riigi poliitilisele üleminekule;
  - O. arvestades, et turvaline ja poliitiliselt stabiilne Liibüa on äärmiselt vajalik mitte üksnes Liibüa kodanikele, vaid ka kogu piirkonna ja Euroopa Liidu julgeolekule;
1. väljendab rahulolu ÜRO poolt toetatava Liibüa poliitilise kokkuleppe üle, mis allkirjastati 17. detsembril 2015. aastal, avaldab täielikku toetust presidendi nõukogule ning tunnustab ÜRO peasekretäri eriesindajat Martin Koblerit tehtud raske töö eest;
  2. väljendab kahetsust, et esimene ettepanek ühisvalitsuse moodustamiseks lükkati Tobrukis asuva esindajatekoja poolt tagasi; kutsub Liibüa mõlemat peamist institutsiooni seda plaani heaks kiitma, mis oleks oluline samm Liibüa poliitilise kokkuleppe elluviimisel ja vastab soovile tagada riigis rahu ja stabiilsus ning kõigi Liibüa kodanike kaitse; nõuab tungivalt, et Tobrukis asuv esindajatekoda ja selle eesistuja ilmutaksid kompromissivalmidust ja jätkaksid arutelusid kabinetiliikmete nimekirja üle, et kiita heaks Liibüa poliitilise kokkuleppega ette nähtud rahvusliku kokkuleppe valitsus;
  3. tunnustab ja toetab Liibüa kõigi osapoolte konsensuse põhjal moodustatud rahvusliku kokkuleppe valitsust kui Liibüa ainsat seaduslikku valitsust; rõhutab Liibüa isevastutust poliitilises protsessis ning selle protsessi jätkuva kaasavuse tähtsust, mis hõlmab hõimunõukogude konstruktiivset kaasamist, naiste ja kodanikuühiskonna positiivset osalust ning poliitiliste ja kohalike osalejate positiivset panust demokraatiat, inimõigusi ja kodanikuvabadusi austava põhiseaduse õigeaegsesse muutmisse ja vastuvõtmisse;
  4. kutsub rahvusvahelist üldsust, ÜROd, Euroopa Liitu, Aafrika Liitu ja Araabia Liiga liikmesriike üles olema valmis toetama liibüalasi nende jõupingutustes kokkuleppe edukaks rakendamiseks; väljendab lootust, et liikmesriigid ja rahvusvahelised institutsioonid säilitavad ametlikud kontaktid üksnes Liibüa poliitilise kokkuleppe osalistega; nõuab, et EL kasutaks suunatud sanktsioone, näiteks reisikeelde ja vara külmutamist isikute ja organisatsioonide vastu, kes boikoteerivad Liibüa poliitilist kokkulepet;

5. väljendab kahetsust seoses jätkuva kolmandate osapoolte kaudu peetava sõjaga välismaiste sunniidi osapoolte vahel; kutsub piirkondlikke osalejaid üles hoiduma tegevusest, mis võiksid suurendada lõhesid ja takistada üleminekut stabiilsele, kaasavale ja demokraatlikule Liibüale, ning mis võiksid destabiliseerida naaberriike; kinnitab oma pühendumust Liibüa suveräänsusele, territoriaalsele terviklikkusele, rahvuslikule ühtsusele ja demokraatlikule üleminekule;
6. mõistab hukka Daeshi destabiliseerivad terrorirünnakud Liibüa elanike, sh vähemuste vastu ning al-Sidra ja Ras Lanufi naftataristute vastu, samuti mis tahes katsed häirida stabiliseerimisprotsessi Liibüas; kutsub rahvusvahelist koalitsiooni üles tegelema Daeshi üha suureneva kohalolekuga Liibüas, mis destabiliseerib olukorda riigis ning ei kujuta ohtu üksnes naaberriikidele Saheli ja Sahara piirkonnas, vaid ka ELile;
7. rõhutab, et Liibüa piiride lekkimine ja poliitilise keskvõimu puudumine on oluliselt hõlbustanud relvade levikut ja ebaseaduslikku relvaäri ning nii Liibüa kui ka välisvõitlejate relvastatud rühmituste vaba liikumist; väljendab muret Liibüa konflikti julgeolekumõju ülekandumise pärast naaberriikidesse, eelkõige Egiptusesse ja Tuneesiasse, aga ka Alžeeriasse; on veendunud, et EL peaks kasutama ühises julgeoleku- ja kaitsepoliitikas (ÜJKP) ning muudes poliitikavaldkondades, näiteks kaubanduse ja koostöö vallas, diplomaatiat ja välispoliitika vahendeid, et ergutada Lähis-Ida ja Põhja-Aafrika piirkonna riike Liibüa üleminekuprotsessile kaasa aitama;
8. usub, et majanduse taastumine on oluline samm Liibüa demokraatlikuks üleminekuks; toetab täielikult Liibüa uusi ametivõime nende terroristidevastases võitluses, et tagada Liibüa elanikele ja elutähtsatele majandustaristutele vajalik kaitse;
9. tuletab meelde parlamentaarse mõõdme keskset osatähtsust kriisi poliitilisel lahendamisel; rõhutab, et Euroopa Parlamendi organid ja parlamendiliikmed võivad oma institutsioonilisi kogemusi Liibüa asjaomaste toimijatega jagada, et aidata neid kaasava poliitilise dialoogi korraldamisel;
10. väljendab sügavat muret rändajate, varjupaigataotlejate ja pagulaste olukorra pärast Liibüas, kelle niigi väljakannatamatu olukord jätkuvalt halveneb; nõuab ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ameti suuremat osalemist ÜRO jõupingutuste koordineerimisel; nõuab, et EL ja selle liikmesriigid tegeleksid tõhusalt kasvavate rände- ja pagulasvoogudega Põhja-Aafrikast, eelkõige Liibüast; kutsub Liibüa ametivõime ja relvarühmitusi üles tagama väline juurdepääs kinnipidamisasutustele, eelkõige rändajatele mõeldud asutustele;
11. palub komisjonil ja Euroopa välisteenistusel, kes koordineerib liikmesriikide tegevust Liibüas, suunata oma toetus riikluse ja institutsioonide ülesehitamisele ning aidata koos liikmesriikide, ÜRO, NATO ja piirkondlike partneritega viia läbi reform julgeolekusektoris ning luua rahvusliku kokkuleppe valitsuse kontrolli all tõhus riiklik armee ja politseijõud, mis suudaksid kontrollida kogu Liibüa territooriumi ja merealasad ning kindlustada riigipiirid; rõhutab, et EL peaks pidama esmatähtsaks ka reformide toetamist Liibüa kohtusüsteemis ja muudes demokraatliku juhtimise seisukohast olulistest valdkondades;
12. toetab ELi operatsiooni EUNAVFOR MED Sophia võitluses rändekriisiga ning rändajaid ära kasutavate inimkaubitsejatega; tuletab meelde, et operatsiooni edu on otseses seoses Liibüa poliitilise dialoogi jätkusuutlikkusega ning vajadusega taastada

riigis rahu ja stabiilsus; nõuab kokkuleppe sõlmimist rahvusliku kokkuleppe valitsusega, et võimaldada ELi missioonil korraldada vajalikke operatsioone Liibüa territoriaalvetes;

13. tunnustab asjaolu, et EL on juba eraldanud 100 miljoni euro suuruse abipaketi ja avaldanud valmisolekut pakkuda kohest toetust valdkondades, mis tunnistatakse prioriteetseteks koostöös Liibüa rahvusliku kokkuleppe valitsusega, kohe kui see on moodustatud; kutsub ELi ja ÜROd üles kavandama abi riigi ülesehitamiseks, julgeolekuks ja rahu tagamiseks ning hädaolukordadele ja õnnetustele reageerimise võimekuse, inimõiguste austamise ja õigusriigi põhimõtte ellurakendamise väljaõppeks;
14. palub liikmesriikidel mitte tegutseda üksinda, vaid toetada komisjoni asepresidenti ja kõrget esindajat kõikehõlmava strateegia väljatöötamisel koostöös UNSMILi ja Liibüa ametivõimudega, et toetada üleminekut ja uut Liibüa valitsust; on veendunud, et julgeolekusektori reform ning desarmeerimise, demobiliseerimise ja reintegreerimise programmid on riigi jaoks prioriteetsed, ning palub komisjonil, komisjoni asepresidendil ja kõrgel esindajal ning liikmesriikidel olla valmis nendes valdkondades vajalikku abi andma, kui uus valitsus seda palub;
15. rõhutab, kui oluline on rahvusvahelise üldsuse rahastatava humanitaarabi suurendamine selleks, et katta Liibüa konfliktis tõsiselt kannatanute kõige pakilisemad vajadused; toonitab vajadust eraldada humanitaarabiorganisatsioonidele vahendeid, et aidata neil olukorda paremini hinnata ja parandada reageerimist kohapealsetele vajadustele; palub liikmesriikidel täita endale võetud kohustused Aafrika jaoks mõeldud ELi hädaolukordade usaldusfondi ees;
16. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, Vahemere Liidule, Araabia Riikide Liigale, Aafrika Liidu nõukogule ja ÜRO peasekretärile.